

Jak se zachovat při úniku nebezpečné látky

Různé nebezpečné látky (NL) se chovají odlišně v závislosti na skupenství a prostředí, ve kterém uniknou. Hasičský záchranný sbor JMK ve spolupráci s Policií ČR – Krajské ředitelství Brno a Diecézní charitou Brno Vám nabízí několik rad, jak postupovat v různých případech úniku NL a s jakými NL se můžete nejčastěji setkat.

Kdy může dojít k úniku NL

K úniku NL do prostředí může dojít chybou obsluhy, poruchou technologie výroby, při skladování nebo při přepravě.

S jakými NL se můžete nejčastěji setkat

Nejčastějšími NL, se kterými se můžete setkat, jsou čpavek a chlor. S těmito látkami Vás podrobněji seznámíme dále. Nesmíme opomenout také zemní plyn, při jehož úniku může dojít za určitých podmínek i k výbuchu.

V neposlední řadě zmiňujeme také radioaktivní látky, se kterými se nakládá zejména v jaderných elektrárnách (pro obyvatele jižní Moravy toto nebezpečí představuje JE Dukovany, která se sice nachází na území kraje Vysočina, nicméně její dopady mohou zasáhnout i území Jihomoravského kraje). Vzhledem k tomu, že lidé žijící v blízkosti tohoto jaderného zařízení jsou poučeni, co mají v případě vzniku havárie dělat (viz Kalendář s příručkou JE Dukovany 2010 - 2011), nebudeme se tomuto nebezpečí zde dále věnovat.

Čpavek (amoniak) je dráždivá a žíravá látka. Na jeho únik Vás upozorní jeho typický štiplavý zápach. Velmi silně dráždí oči, sliznice, dýchací cesty, plíce a kůži. Vysoká koncentrace může způsobit otok plic a zástavu dechu.

Použití čpavku: Čpavek se používá mj. jako chladicí médium na starších typech zimních stadionů, dále v mrazírnách a v potravinářském průmyslu.

Chlor je intenzivně dráždivá látka žlutozelené barvy s typickým ostře štiplavým zápachem. Působí dusivě. Dráždí zejména dýchací cesty (způsobuje dráždivý kašel), oči a kůži. Vyšší koncentrace může způsobit otok nebo zánět plic.

Použití chloru: Chlor se používá mj. jako desinfekce k úpravě vody. Setkat se s ním můžete na koupalištích, plaveckých bazénech, aquaparcích, v úpravnách vody apod.

První pomoc při zasažení čpavkem nebo chlorem:

- postiženého dopravte na čistý vzduch,
- zasažené oči vymyjte proudem vlažné vody,
- odstraňte potřísněný oděv,

- zasažené místo důkladně omývejte vodou,
- udržujte postiženého v klidu a teple,
- při potížích volejte tísňovou linku **155**.

Jak se zachovat - příklady různých situací

Obr. 1: Uzavřete všechny uzávěry plynu, příp. hlavní uzávěr.

Př. 1: Únik zemního plynu.

Jestliže ucítíte plyn ve Vašem domě nebo okolí, příp. zjistíte poruchu na plynovém zařízení, postupujte podle následujících zásad:

- ihned zhasněte všechny plameny,
- otevřete všechny okna a dveře a důkladně vyvětrejte,
- uzavřete všechny uzávěry plynu, příp. hlavní uzávěr plynu,
- nepoužívejte otevřený oheň (zápalky, zapalovač, svíčky, apod.),
- nekuřte,
- nepoužívejte el. spotřebiče, nijak s nimi nemanipulujte,
- nepoužívejte elektrické zvonky u dveří,
- netelefonujte,
- nepropadejte panice, varujte ostatní obyvatele domu a opusťte v klidu budovu, pomozte osobám se sníženou pohyblivostí,
- informujte pohotovostní a poruchovou službu dodavatele zemního plynu (telefonujte mimo dům nebo místo, kde uniká plyn),
- telefonní číslo, kam volat, je **1239** – pohotovost PLYN (jednotné číslo pro celou ČR, funguje nepřetržitě 24 hodin denně).

Př. 2: Únik čpavku na zimním stadionu nebo chloru na koupališti.

Jestliže jste na zimním stadionu a ucítíte typický zápach čpavku, příp. na koupališti chlor, postupujte takto:

- pokuste se co nejdéle zadržet dech,
- ochraňte si dýchací cesty (přiložte si na nos a ústa kapesník, ručník, šátek, mikinu apod.; pokud máte možnost, navlhčete látku ve vodě),
- zachovejte klid a opusťte budovu podle únikového značení a pokynů pracovníků zařízení nebo záchranářů,

Obr. 2: Při úniku pomozte i dalším osobám.

- pomozte také osobám se sníženou pohyblivostí,
- v případě potřeby poskytněte první pomoc (viz výše),
- volejte tísňovou linku **150** nebo **112**.

Př. 3: Únik NL v důsledku havárie v chemickém průmyslu.

Objekty, kde se nakládá s nebezpečnými chemickými látkami, představují v případě havárie velké riziko pro okolí. Doporučujeme lidem, žijícím v blízkosti těchto objektů, poučit se o tom, co mají dělat v případě vzniku závažné havárie (dle druhu nebezpečné látky v objektu). Nevíte-li, jestli se v blízkosti Vašeho bydliště takový objekt nachází, informujte se na Vašem obecním / městském úřadě.

Obr. 3: Chraňte si dýchací cesty.

Jaké jsou tedy obecné zásady? Neprodleně se schovat v nejbližší budově a dále postupovat jako v kapitole „Improvizované ukrytí – kde a jak se ukryt v případě nebezpečí“.

Při překonávání zamořeného prostoru si nezapomeňte chránit dýchací cesty (nos a ústa).

Je možné, že se budete muset následně z ohroženého místa evakuovat, proto použijte prostředky improvizované ochrany (viz kapitola „Jak se ochránit v zamořeném prostředí“). Jestliže se předpokládá dlouhodobá evakuace, nezapomeňte si sbalit evakuační zavazadlo (viz kapitola „Co má obsahovat evakuační zavazadlo“).

Př. 4: Únik NL při přepravě.

Každé vozidlo převážející NL, musí být vždy řádně označeno oranžovou reflexní tabulkou, která je rozdělena do dvou částí (nahore je **Kemler kód** – udává, jaké nebezpečí látka představuje, dole je **UN kód** – 4 místné číslo, které je přiděleno každé přepravované látce).

Obr. 4: Označení vozidla přepravujícího nebezpečnou látku.

Jestliže dojde k havárii takto označeného vozidla, ihned se vzdalte od místa nehody ve směru kolmém na směr větru a ukryjte se v nejbližší budově. Dále postupujte dle zásad uvedených v kapitole „Improvizované ukrytí – kde a jak se ukryt v případě nebezpečí“.

Volejte tísňovou linku **112**. Při volání na tísňovou linku nahlase také čísla, která jsou vyznačena na oranžové tabulce (dbejte však na svoje bezpečí, volejte z dostatečné vzdálenosti od místa nehody).

Chcete se dovědět více o tom, jak se správně chovat při mimořádných událostech? V rámci projektu „Vaše cesty k bezpečí“ Vám Hasičský záchranný sbor JMK ve spolupráci s Policií ČR a Diecézní charitou Brno nabízí další tipy našich chytrých blondýnek, které Vám na webové adrese www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci poradí, jak nejlépe vyřešit i jiné situace, ohrožující Vaši bezpečnost, zdraví, životy a majetek.